

בקרב יצטרכו להקים בישראל משרד לתולדות יוחסי. לאחר פרשת משה דיין של הביטחון ומשה דיין של מיהקולוג, התעוררה עתה גם הבעיה של פעמיים שלמה ניצן.

עיתונאים שפנו אל שלמה ניצן, הזמר השחקן והמומחה בהאידיעה למעשיות חסידייות, בשאלה מה הן ההאשמות שהוא תולה באגודת הסופרים — הסתבר שלא הוא זה הפורש. מספר צעיר, שאף שמו הוא שלמה ניצן, הוא שנוב את אגודת הסופרים. כל קשר בינו לבין הניצן ה' אחר הוא רק השם בלבד.

תיאטרון

ביכור מחג"ס לצה"ל

„וויצק“, מאת גיאורג ביכור בתיאטרון החאן, תירגום ועיבוד: נתמין דרימר. במאי: מייקל אלפרדס. תאורה: בן-ציון מור ניץ. משתתפים: אהרון אלמוג, נעמי בכר, שבתאי קונורטי, צבי קה הלפרן, ששון גבאי, ספי ריב' לין ורחל שוורץ.

יזמין קריסטאן וויצק היה שכיר-חרב גרמני שרצה את אהובתו הבוגדנית, הוצא בשיכך להורג בשנת 1824.

פרידריך יזמין פראנץ וויצק הוא גיבור מחזה שנוכתב ב-1837 על-ידי צעיר בן 23 בשם גיאורג ביכור, אשר השתמש בסיפור של וויצק האמיתי על-ימנת ליצור את מה שנהוג לכנות „הטראגדיה הראשונה של המעמד העובד“.

טראגדיה שבה וויצק נשחק על-ידי הנר סיבות, נרמס על-ידי בני-מעמדו, ונתקל בחומת לעג, אדישות ואכזריות מצד הבורג'נות הנפוחה מחשיבות עצמה, המתייחסת אליו כאילו היה הפך, ולא בשר-רום, למרות כל זאת, מנסה וויצק, המחוספס לכאורה, אך רגיש מתחת למעטה הגס, לשמור על כבודו כאדם.

שמעון וויצק הוא גלגולו האחרון של אותו האיש האומלל, אשר באדיבותם של מייקל אלפרדס ונתמין דרימר, עלה לארץ, התגייס כעובד צה"ל ומנסה למצוא לעצמו אחיזה במציאות הישראלית. כך, סבורים

בכר ואלמוג נקדעים בין שני הקצוות

„אני משוגעת“

אז מה?

איני זקנה, נעלמתי לי, והחלטתי לעבור לחלקת-אלוהים קטנה משלי. „אולי שגיתי בכך שלא ישבתי במיסדרות גות והזכרתי לכולם שאני קיימת. אך אני יותר מדי אינדיבידואליסטית. יש לי ועדת שיפוט פרטית משלי, אין לי ביטחון שאני גאון ואין לי יומרה להיות נערצת. אבל אם חנה מרון ומרים ברנשטיין-כהן אומרות לי, על חומר שקראו, כי זה טוב — זה נותן לי כוח להמשיך.“

מישיבה אביבה ומספרת:

את שתי ההצגות הראשונות שלי בכי לל בימתי בתיאטרון האנגלי הקטן. אחר-כך העדפתי לעבד חומר שנראה לי לפי דרכי, כמעניין, כך העליתי עם קבוצות שחקנים את היער הקטן, הצגת-ילדים שזכתה בהצלחה משרד החינוך והתרבות, ומעולם לא ידעתי לנצל זאת. אחר-כך בגן הכוכבים, גם כן לילדים. בחרתי תמיד לילים מעולים, והגשתי אותם בעצמי.

אחר-כך היה אוקט וניקולט, 130 פעמים, ואחר-כך בא חלום בצבעים.

בעבודה שיתפתי שוב קומץ שחקנים, שבחרו להתמודד עם חומר זה, מאשר לשחק תפקיד של סטטיסט שמיני בתיאטרון גדול. וכך התרגלתי היום אין לי שום שאיפה להיות שיכת לתיאטרון כלשהו. יש לי יותר מדי רעיונות משלי ופחות מדי רצון לעבוד עם שחקנים ממוסדים שלא איכפת להם.

וכך אני קיימת כתיאטרון כיש ומעלה בו הצגה שלישיית מפרי-עטי. הראשונה היתה אלבום משפחתי שביימה מרים ברנשטיין-כהן. הציגו אותו 160 פעם והוא ניקנה על-ידי רדיו הולנד. אחריה ביימתי פריי את השמוניסטים שלי, ועכשיו בימתי בעצמי את האשה האחרת. זו הצגה חדשה המכילה שלוש קומדיות שכתבתי: קומדיה שחודה, קומדיה לירית וקומדיה מטורפת. נעזרתי בשלמה גרוניך, שהלחין, ובי לידיה פינקוס-גני, שאגבה לבמה ולתל-בושות במנימום של הזאת. אל תדאגי, אמרה לי לידיה כשתמהתי מנין אקח כסף לשלם לה, אני לא אחייה ממך...!

האני מכשפה, בסופו של דבר?

לא תמיכה כספית, ולא מימון, רק שאחרי כל כך הרבה שנים — שיכירון בכתפים הצרות שלי, הסוחבות לכד תי-ארטון שהוכיח את קיומו. הייתכן שאני אשלם מיסים כמו כל תיאטרון גדול, בשעה שאני צריכה להיאבק על שכירת אולם כל פעם מחדש? כתבתי לשר יגאל אלון — ונעניתי כי הוא עסוק עד אפריל. פניתי לעיריית תל-אביב וביקשתי שיתנו לי רק אפשרות להשתמש באולם כלשהוא פעמיים בחודש. ישנן כמה אפשרויות — ביניהן האולם שמשמש בית לסדנא למחזה מקורי. כל

אביבה גלי

אם יש משוגעים —

יא איננה צעירה. אך עיניה הן מרצרות בתמימות, מעידות שלא איבדו את תקוותיה האינדיסופית בעתיד. היא איננה כוכב שביט שפרץ לפתע משמי אלמוניותו. אך גם איננה די מפוּר-סמת, בהשוואה לשנות הניסיון הארוכות המונחות על כתפיה, כזמרת, שחקנית, כותבת ובמאית.

ובכל זאת, היא בהחלט תגלית. כי היא ממורמרת. לא על הוועדות השונות לעידוד המחזה המקורי, אף שמעולם לא התייחסו אליה בהערכה מספקת. היא לא ממורמרת על המחזאים המקוריים האחרים, המציגים את יצירותיהם בתיאטרונים הגדולים. היא איננה ממורמרת על כך שכבר זומן נאמר לה שהיא נפלה בין הכיסאות: „כשחזרתי מלונדון, שם למדתי מוסיקה, זימרה ו' בימוי, באתי אל יוסף מילוא, אחד ממכרי, וניסיתי להשתלב בעבודה בתיאטרון. הוא אמר לי: את יודעת, הצרה שלך היא שאת לא צעירה ואת לא זקנה!“

ביבה גלי, לידת ירושלים, מעלה

היום את הפקתה השביעית, האשה האחרת, בתיאטרון כיש. היא לבדה אחראית לשיגעון הזה של תיאטרון פרטי, המתקיים לו בשולי התיאטרון הישראלי המקובל: „התחלתי רחוק מאוד, שתי נשמות נלחמו בתוכי על ייעודי, שרתי וכתבתי, כתבתי ושרתי מוסיקה קלאסית. לפעמים לסירוגין, לפעמים הקדשתי את זמני לשירה בלבד. משגבר בי התיסכול, כתבתי „בזמנו הייתי כה תמימה שזה גבל בפשטות, חשבתי שמעריכים אדם על-יפי מעשיו, וכשמילוא אמר שאיני צעירה ושר“

אלפרדס ודרימר, יגע גורלו ללב הקהל המקומי יותר. אולם מה שקורה כאן הוא שכאשר העיני בוד הישראלי נאמן למקור של ביכור — למשל בסצינה בה מהרהר קצין על מהות הזמן שעובר — הוא מאבד כל קשר עם המציאות הישראלית. לעומת זאת, כאשר ישראל מוגנת היטב על הבמה — כמו בסצינה בה פסבדופנתרים משוחחים בי שפתם בביתקפה — הולך ביכור, וכל מה שהיה ראוי בו להערכה, לאיבוד.

אם לא די בכך, נוטה העיבוד גם להוסיף הזמנות משלו לסרקאזם המר של ביכור. למשל, הסצינה בה מוכיח רופא את וויצק על שאינו מסוגל להשתין לתוך בקבוק כפי שהוא נדרש. או סצינה אחרת, בה אותו הרופא מאבחן בעיני הקצין את התקפת-הלב הקרובה, ומלקק את שפתיו בהנאה לעניין הרפואי של מקרה כזה — בסצינות אלה, גובל העיבוד במערכונים של להקה צבאית. וזה נאמר לאו דווקא לשבח.

מובן שכאשר ההצגה נקרת בין שתי קצוות אלה, גם השחקנים מתבלבלים. פרט לאהרון אלמוג, שמצליח להחמיש את חורבנו של וויצק על כל שלביו, נראים האחרים כתרשימים לקראת תפקידים שלא

מיכאל וסחר ב„האשה האחרת“

למה לא לנצל אותם?

מה שאני מקשת הוא עידוד מסויים, שלא אצטרך להופיע כקבצנית ולשלם הון בשר ביל אולם, אם יהיה כזה פנוי פעם ביובל. האם צריך לעודד אנשים כמוני, או לא? איני חיונית לתיאטרון הישראלי. אני יודעת שהיא לא ימות יחד איתי. אך גם איני רעה יותר מהרבה מחוות מיובאים, ומרבים אחרים המקבלים תמיכות ואלפים רבים של לירות. אם עוד עשרה כמוני יפעלו, או אולי אחד מהם יעשה משהו מצויין, ואם ישנם כמה מטורפים כמוני — בואו ונצל את המטורפים, הרי זה לא טירוף שלילי, זה טירוף חיובי.

מקלין, האוהבים את סיפורי-ההרפתקאות שלו, בהם גובלת האלימות בסאדזים ותס בוכות העלילה הפתיעות יותר מאשר הגיוניות — ימצאו את מיובאים במסע חדש זה של הסופר אל הקוטב הצפוני. הקוטב שימש כבר, בנופיו השוממים, ובטבע המתעלל לאנשים, רקע לכמה מי סיפוריו הקודמים (למשל הלידה הנוצחית, תחנת זברה אינה עונה). כמו במקרים קודמים, הגיבור, אם כי אינו נראה כזה, הוא בכל זאת לצד החוק, והנבלים הם עדיין רוסיים. מה שמוכיח כי מקלין אינו זרין, כדוגמת כמה מחבריו, שהספיקו ביני תיים להפוך את סין העממית לאם הרשע. הסיפור כולו, שהוא פרשת ריגול במסווה של מסע לצילום סרט באי-צפוני מרוחק, מטובל בהפתעות וגוויות על צעד וצעד, והדבר הקשה ביותר להבנה הוא כיצד מצליחים האנשים לעמוד יציבים על רגליהם, תוך כדי בליעת כמות אלקהול שהיתה מספקת בקלות אוכלוסייתה של עיר בינונית במשך שנה תמימה.

אבל, כאמור, ההגיון הוא לא החלק החזק בספר זה, ומאחר ואלימות, מתח, ודמויות בלתי-שיגרתיות נמצאות כאן לרוב, אין על מה להתלונן.

ספרים

אלכזהול בקוטב BEAR ISLAND by Alistair MacLean Fawcett Crest, 1972.

„אי הדובים“, מאת אליסטר מקלין, בחוצות אוסט קרסט, 1972. עמודים — 288. 6.90 ל"י. הסידי ספרותי-מתח הקשהוה של אליסטר (תותחי נברון, הסיירת יוליסט ועוד)